

honden
woord
at men
edikat
de be-
oord en
dat hij
kunnen
te spre-
recht
iemand,
ontbren-
rechten
en uit-
ten den
ge-
daaraan
voelt,
n, want
relstian-
verbin-
men en
auid het
het hier-
relstian-
de be-
Theo-
woord
in ambt
ven aan
daardoor
chter dit
s, houdt
hup op,
a dienst
et terug
r wordt
tuurlijk
om de
m hem
voor de
n stich-
wanneer
egheid
geen
schaps
waarvan
sprake
worden
aar. Of
sis zulk
in het
dit de

en ver-
ndelen,
verband
dat dus
teerd is,
r Hoog-
zeldde
heid om
zen zou.
neer een
n na in
eerd te
— iets
slist als
advocaat
e wezen,
gleeraar
t in de
mbt niet
heologie
en blijft
het uit-
onder-
zelfs
Theo-
Akade-
n werd,
t minste
t, omdat
ht wordt
en ook
men, en
dat een
eroepen
dan het
redikant

gelaten,
of pre-
levens
om te
edienen,
t. Onze
o sterk
it, dat
onder-
n is, re-
druke-
Classis
elvs van
ang zijn
dienst
og veel
die zijn
hokhem
te gaan
het uit-
et ver-
consent
val dan
meritus
eest hij
en de
spreekt
om te
egheid
naar de
dieneu,
om de
rament
te kun-
as dan
nlang
verliet,
te gaan
menten

en welke
nt, die
eld ver-
Sakra-
echter
rd, die
het mo-

gelijk is, dat iemand, die buiten vasten dienst is, toch de bevoegdheid aan den dienst verbonden; behouden kan. Volgens het Gereformeerde Kerkrecht toch is het ambt altoos een ambt in een plaatselijke Kerk, en kan er daarom van een ambt los van een plaatselijke Kerk geen sprake wezen. Metterdaad is dit ook zoo bij het ambt van een ouderling en diaken, en zou het bij deze ambtsdragers dan ook ondenkbaar wezen, dat ze, na uit hun ambt ontslagen te zijn in de plaatselijke Kerk, toch de eere en naam van ouderling of diaken zouden behouden, en dienengevolge ook de bevoegdheid uit hun ambt voortvloeiende. Dat dit bij een predikant wel kan, ligt daaraan, dat zijn ambt een eigenaardig karakter heeft; vooreerst is het ambt van ouderling of diaken, althans in onze Kerken, slechts tijdelijk, terwijl het ambt van predikant iemand voor zijn leven geschonken wordt; en in de tweede plaats is het ambt van ouderling en diaken uitsluitend tot de plaatselijke kerk waar ze dienen beperkt, terwijl een predikant ambtelijke handelingen kan verrichten in een andere Kerk, want hij kan op uitnodiging van den Kerkeraad aldaar het Woord en het Sacrament bedienen. Zeg nu, dat deze uitnodiging van den Kerkeraad dan een tijdelijke roeping is en zulk een predikant daardoor voor dien eenen Zondag in den dienst dezer Kerk gesteld wordt, maar toch blijft het waar, dat zulk een tijdelijke roeping dan toch alleen mogelijk is, omdat de bevoegdheid, die de predikant bij de inzet in zijn ambt ontving, om het Woord en de Sacramenten te bedienen, niet uitsluitend geldt voor de kerk, waaraan hij zich als dienaar verbond, maar evenzeer voor de kerken, die met deze kerk in verband leven. Vandaar dat een predikant deze bevoegdheid dan ook eerst ontvangt, nadat hij door de Classis geëxamineerd is geworden, en dat de Classis in gansch bijzondere gevallen deze bevoegdheid zelfs verleenen kan, zonder dat iemand bij een bepaalde Kerk beroepen is, bijv. wanneer hij wordt uitgezonden naar Kerken onder het kruis om de verstrooide geloovigen te verzamelen. Daarom is het ook mogelijk, dat een predikant, wanneer hij volgens Art. 11 der K. O. wordt losgemaakt van de Kerk, die hij diende, omdat zijn positie daar onhoudbaar was geworden, in welk geval hij ook geen zekeren dienst heeft; of wanneer hij, gelijk Art. 14 D. K. O. aangeeft, om gewichtige redenen een tijd lang zijn dienst onderlaait, bijv. om in het buitenland zijn studies voort te zetten en tot doctor in de Theologie te promoveeren, daarom toch de eere en naam van predikant behoudt en dus ook de bevoegdheid om te prediken. Wel verklaart onze Kerkenorde uitdrukkelijk, dat zulke predikanten op non-activiteit, of wil men, buiten een vasten dienst, de beroeping der gemeenten onderworpen blijven, zodat er van een voor goed neerleggen van hun ambt geen sprake is, maar in deze beide door de Kerkenorde met name genoemde gevallen blijven zulke personen toch predikant, ook al zijn ze niet aan den dienst van een bepaalde Kerk verbonden. En dat dit niet alleen mogelijk is, bij een tijdelijken stilstand van hun dienst, maar ook wanneer ze voor goed hun dienst neerleggen, bewijst Art. 13, waar gesproken wordt van hen, die door ziekte, ouderdom of anderszins onbekwaam tot den dienst zijn geworden en daarom hun ambt moeten neerleggen. Ook zulke predikanten blijven de eere en naam van Dienaar des Woords behouden, waarvan vanzelf ligt opgesloten, dat ze, voor zoover hun krachten dit nog toelaten, mogen prediken, wanneer een kerkeraad hen daartoe uitnodigt. Een regel, die evenzeer gevolgd wordt bij gewichtige betrekkingen in den Staat en de Maatschappij, want ook een Minister, een Generaal, een Professor, die zijn ambt neerlegt, kan de naam, rang en eere aan het ambt verbonden, blijven behouden.

En evenzeer als de Kerk een predikant zijn naam en eere kan laten behouden, wanneer hij wegens ziekte of ouderdom zijn dienst voor goed verlaten moet, zoo kan de Kerk dit ook doen, wanneer een predikant zijn ambt neerlegt, omdat hij geroepen wordt tot een andere betrekking in den dienst des Heeren. Wat men toch wel beweerd heeft, dat onze Kerkenorde dit voorrecht alleen zou toekennen aan degenen, die ziek of te oud zijn geworden om hun ambt waar te nemen, is niet juist en strijdt ook met de practijk onzer Kerken, die wel degelijk ook in andere gevallen hun het emeritaat verleend hebben. Artikel 13 is niet limitatief, d. w. z. het verklaart niet, dat het alleen in dit geval geoorloofd is, maar het is *prae-scrip-tief*, d. w. z. het bepaalt, wat in dit geval geschieden moet en waarop de betrokken predikant als dan recht heeft. De zaak staat n. l. zoo, dat de Kerkenorde voor de andere gevallen, waarin zulk een ontslagaanvraag voorkomen kan, geen vasten regel geeft, omdat hier alles afhangt van de omstandigheden, van de oorzaken en motieven van het besluit tot verandering en van den aard der betrekking, die zulk een predikant aanvaarden wil. Alleen voor het geval, dat de ontslagaanvraag geschiedt wegens ziekte of ouderdom, geeft de Kerkenorde zulk een regel wel; dan moet zulk een Dienaar den naam en eere van Dienaar blijven behouden, en heeft de gemeente die hij diende, voor zijn onderhoud te zorgen. Maar natuurlijk volgt hieruit niet, dat de Classis in andere gevallen ditzelfde voorrecht, zij het dan ook zonder recht op pensioen, niet zou mogen verleenen. Onze Kerken hebben althans, in geval een predikant tot professor in de Theologie werd benoemd, nooit gearzeld hem den naam en eere van predikant te laten behouden.

DR. H. H. K.

Voor Kootwijks scholen.

In hartelijken dank ontvingen: letter A. W. Kralingen, postwissel groot f 5. Dringend verzoeken wij onze scholen te willen gedenken. Dr. J. H. HOUTZAGERS, voorzitter.

Leestafel.

1. H. S. S. KUYPER. VAN OORLOG EN VREDE. Overdenkingen naar aanleiding van den grooten oorlog. D. A. Daamen — Den Haag.

Als 'n teer-klein, maar mooi-phosphoriseerend goltje op donkere zomervond-zee is mij, in de deining onzer, nog maar steeds aanrollende, sombere oorlogslitteratuur dit van eeuwigheidslicht doortinteld geschriftje.

Van eeuwigheidslicht dat uit het Woord van God voor de schrijver afstraalde op den wereldkrijg en waarin haar, aan dat Woord gebonden, zij dien krijg bezag.

En van het licht, dat er dus voor haar over is opgegaan, flonkert het al in dit, haar uit de ziel geschreven boekje.

Haar ziel, in warm medevoelen, bij de waarneming van het ontzettend gebeuren, heftig ontroerd, heeft bij haar, door de Schrift beheerscht denken over dat gebeuren, evenwicht gekregen, en zoo schreef zij deze haar „overdenkingen naar aanleiding van den grooten oorlog“.

Met het in-druk-vastleggen van haar dus beheerschte denk-woorden stelt ze, naar zij zelf zegt, zich drieërlei als naaste doel.

En dat kan ik kortelijk dus omschrijven.

Het inzicht in „het ontzettend feit van den huidige oorlog“ — ik zou haar willen zeggen: Scheit toch eens uit met dat leelijke „huidig“ — het inzicht, bij wie, als zij, erkennen het volstrekte gezag van de Schrift, zoo noodig, te verhelderen.

Maar ook bedoelt zij er mee en dat door barmhartigheidsgevoel gedrongen, en de vrijzinnige onder haar landgenooten of hen, die van de Schrift, als Gods openbaring over wereld en leven, los zijn en die onder haar medechristenen, welke nog wel aan de Schrift, als zoodanig, gebonden zijn, doch voor wie die Schrift niet meer volstrekt gezag heeft, zoodat zij „Gods verklaring van wereld en leven slechts aannemen voorwaarde die met hun inzicht strookt“ — voor haar inzicht te winnen, haar inzicht bij te brengen.

Haar inzicht in het ontzettend feit, verkregen uit een, door de Schrift, met absolute autoriteit beheerscht denken en nadenken.

Reeds om dit naaste doel dat Mejuffrouw Kuyper er zich mee stelt, leze men onder ons dit haar, met zijn even 70 bladzijden van onnaving wel kleine, maar van inhoud zoo rijke boekje.

En men leze het niet alleen, maar, uit barmhartigheidsdrang, verspreide men het tevens.

Dan, men leze en verspreide het ook om de verdere bedoeling, die zij er mee heeft; om wat en zij en haar uitgever er mee voor hebben.

Beiden toch zijn, naar de heer DAAMEN bericht op de achterzijde van het blad waarop bij den voorhandschen titel liet afdrukken, — overregekomen, dat de winst, die de uitgave VAN OORLOG EN VREDE afwerpt, ten bate der ZENDING zal komen.

Ten bate der ZENDING, die „met het oog op den nood der tijden“, ook dit voordeelje zou best kan gebruiken.

2. A. C. DUKER THEOL. DOCT. GIBERTUS VOETIUS. Registers. — Boekhandel en drukkerij voorheen E. J. Brill — 1915.

Met dit stuk dat de REGISTERS op het boek bevat, is DR. DUKER's werk over VOETIUS voltooid.

In deze monographie met haar tekst, bijlagen en aantekeningen, is ons een werk geschonken dat al wat tot dusver over onzen „doctor ecclesiae“ geschreven is, verre achter zich laat.

Bij de bespreking van de elkaar opvolgende Afleveringen, die ik hier telkens gegeven heb, is door mij reeds gewezen op de hoogte waarde van dit, op bronnen-studie gegronde en door strenge objectiviteit zich kenmerkende werk.

Den Haarlemschen doctor theologie zij van harte gelukwenscht met de voltooiing van dezen magistraal arbeid en den dank gebracht niet alleen van allen, die belangstellen in onze vaderlandsche kerkgeschiedenis, hoe verschillend van richting op theologisch gebied ook, maar inzonderheid van ons, die VOETIUS geestverwanten zijn.

Bij het verrichten van zijn arbeid is, door velen in den lande, op DR. DUKER met sympathie, en op wat hij er van publiceerde, met steeds klimmende belangstelling toegezien.

In een aan de REGISTERS voorafgaand L. S. kon hij dan ook terecht schrijven van „het hem te beurt gevallen voorrecht, dat menigen toonde in deze kerkhistorische studie metterdaad belang te stellen“.

Aan dit L. S. gaat vooraf het, in deel III besproken portret van GIBERTUS VOETIUS, met onderschrift van A. M. VAN SCHURMAN. De Aflevering heeft op het einde het, in dat zelfde III deel besproken, door VOETIUS voor ARNOLDUS CRAFT, in 1647 student te Utrecht, ingevalde Album-blad.

Tusschen dat portret en dit Album-blad de REGISTERS. De REGISTERS, zoodaals mij het naslaan bleek, met groote nauwkeurigheid samengesteld. Saamgesteld door, zoodaals uit het L. S. blijkt, den auteur en Dr. F. S. KNIPSCHER te ZAALT-BOMMEL.

Het zijn er VIER.

1. Register van personen en zaken.

2. Register van geschreven eerste-handsbronnen.

3. Register van gedrukte eerste-handsbronnen.

4. Register van tweede-handsbronnen.

Het komt mij niet ondienstig voor, uit het L. S. hier ook nog het volgende over te nemen.

„Aan de bibliotheek der rijksuniversiteit te Leiden gaf ik“, — zoo schrijft daar Dr. DUKER, — „verschillende merkwaardige of zeldzame boeken, boekjes en pamfletten, door mij ten behoeve van „Gibertus Voetius“ gebruikt en daarin geciteerd, ten geschenke. Mogen ze, desverlangd, goede diensten bewijzen aan wie zich gedrongen voelt er kennis mee te maken.“

Deze geschriften zijn in het DERDE register door de letter B(bibliotheek) L(eiden) aangeduid.

3. Dr. H. C. VAN DEN BRINK te DIJENEN. DE HEIDELBERGSCHE CATECHISMUS MET TEKSTEN uit de Heilige Schrift en VERWIJZINGEN naar de beide andere formulieren van eenigheid. J. S. Bootsma's Gravenhage.

In zijn „Maart 1915“ gedateerd VOORRECHT-schrijft Dr. van den BRINK: „Daar het ideaal, dat ALLE catechisanten een Bijbel voor zich hebben en handig weten te gebruiken, zoodat niet opzoeken van Schriftuurplaatsen niet te veel tijd rooft, mij in de practijk onbereikbaar bleek, zijn enkele teksten afgedrukt, om ze te bespreken en van buiten te leeren.“

Zoo'n catechismus met „uitgeschreven“ teksten te geven, komt mij, al is het ook meer gedaan, nog niet overbodig voor. De keuze, die v. d. B.

uit de teksten deed, schijnt mij over het geheel goed. De bespreking door den catechist en het van buiten leeren door de catechisanten aan al deze teksten zal wel veel tijd kosten, maar toch, als aan de Schriftkennis ten goede komend, allerminst tijdverlies zijn.

Ook acht ik de verwijzing naar onze BELIJDENIS (door BEL) en naar onze DOKUMENTEERREGEELS (door D. L.), als ten goede komend aan de kennis ook van deze Formulieren, zeer dienstig tot recht verstand onzer KERKLEER. Blijkt het nu maar niet ook een in de practijk onbereikbaar ideaal, dat ALLE catechisanten deze twee Formulieren voor zich hebben. Dan, hoe dit zij, v. d. BRINK's boekje is metterdaad een bruikbaar en aanbevelingswaardig hulpmiddel bij het catechetisch onderwijs.

4. Ik vernam, dat bij den Uitgever J. H. Kok te Kampen met enkele dagen verschijnen zal een door Dr. J. H. LANDWIJK, te ROTTERDAM, voor huis- en schoolgebruik bewerkte *Kerkgeschiedenis*, in twee deeltjes. Deze uitgave zal geen losse op zich zelf staande Tafereelen uit de Kerkgeschiedenis geven, maar bewerkt zijn als een aaneengesloten *Leesboek over de Geschiedenis der Kerk*. Deze twee deeltjes zullen versierd worden met verschillende portretten.

G.

Uit de Pers.

In de *Rotterdammer* werd onlangs een klacht geslaakt over het lange preken, die wel beharigend verdient:

„Terecht wordt bij gezond kerkelijk leven de eisch gesteld, — aldus de *Rotterdammer* — dat de samenkomst der Gemeente op den Zondag tweemaal wordt bijgewoond.

Maar niet mag ontkend worden, dat de voldoening aan dien eisch door de buitensporige lengte van den kerkdienst niet gemakkelijk wordt gemaakt.

Bij sommige predikanten schijnt de gedachte te leven, dat als de twee volle uren niet ten naasten bij gehaald zijn, een bedenklijk tekort moet worden geconstateerd.

Zelf maakten wij het nog voor korten tijd mee, hoe in eenzelfde kerkgebouw de bediening van het Woord zoolang gekost werd, dat in den morgendienst die 10 uur begon, 10 minuten na twaalf de eerste kerkdienst het gebouw verliet, en in den avonddienst van 6 uur, 12 minuten na achten.

Beide minnen werd alleen het Woord bedienend, en van Avondmaal of Doop was geen sprake.

In een stad als Amsterdam, b. v. zijn er niet weinig trouwe kerkbezitters, niet in de nabijheid van een kerkgebouw wonende, welke er op moeten rekenen, dat met een dubbelen kerkgang zes uur gemoedlijk is.

Deze toestand nu is waarlijk niet zonder bedenking.

Van het huiselijk leven, dat voor onderscheidenen slechts op den Zondag eenigermate tot zijn recht kan komen, blijft zoo bitter weinig over.

Hovendien wordt het geduld van waarlijk goede luisteraars op veel te zware proef gesteld.

Wie de hoorders overleed, bemerkt al ras, dat als de anderhalf uur bereikt zijn, de een na den anderen hoorder in aandacht gaat verdueren en weg raakt.

Een enkele moge in bewondering leven over den dominee, die zooveel uit een tekst weet te halen, en daar uren over kan preeken, de aankomende van de ongezonde stemming ligt zeker niet op den weg van de bidlieden des Woords.

Het is waar — het is groter kunst om met weinig woorden veel te zeggen, dan met veel weinig.

Evenwel, wij achten onze Nederlandsche predikanten hoog en zien niet in, waarom zij niet evenals hun collega's in den vreemde in staat zouden wezen, bij goede voorbereiding en behoorlijke stofverdeling een preek van zoodanigen omvang te houden, dat een kerktoer van anderhalf uur als maximum beschouwd werd.

Het stichtelijke van den kerkdienst, ja de opgewektheid van het gansche kerkelijk leven zou er ongetwijfeld bij winnen.

De *Zeeuwsche*, die dit artikel overnam, herinnert aan een brief, dien Calvin aan zijn oudsten vriend Farel schreef, die ook aan ditzelfde euvel mank ging. Calvin schreef:

„Ik hoor, dat uwe buitengewoon lange predikaties velen reden tot moeren geven. Gij hebt ons dikwijls verklaard er zelf een fout in te zien, die gij zoudt willen verbeteren. Nu vraag ik u echter, dat geen vijandelijk gefustel tot oproerig geschreeuw worde, en ik bezweer u; maak het liever met geweld wat korter, dan dat gij den satan gelegenheid geeft waarnaar hij uitrijt. Gij weet ten eerste, dat wij ook den zwakken schuldenaars zijn (Rom. 1: 14); niet, dat wij door al te veel toegeven hunne onwilsheid zouden vergrooten, maar wij moeten beproeven hen te trekken, doordat wij hun iets toegeven. Gij weet ook wel, dat gij met eigenlijke prikkelbare menschen te doen hebt. Zeker kan hun minogen slechts uit groten hoogenmoed komen, maar daar ons de Heere den kansel hat bestigen, niet om ons, maar om de gemeente te prediken, zoo moeten wij onze leerling zoo inlichten, dat niet uit verveling verachting des Woords voortkomt. Ook het gebed moogt gij eerder laat maken, wanneer gij voor uren bidt, dan wanneer gij het in den naam der gansche gemeente uitsprekt. Want gij vergist u, wanneer gij den zelden iver, dien gij hebt, van allen verlangt. Deren brief dicteer ik op mijn bed. Vaarwel, beste, voortreffelijke broeder. Groet alle vrienden. De Heere behoede u, leide u met Zijn Geest en zegene uw arbeid.“

De *Rotterdammer* voegt hier aan, wel letwat ondeugend, toe:

Calvin had recht van spreken, want leest men in de bundels predikaties, die van hem uitkwamen, dan treft hoe deze door zakelijke beknoptheid uitmunt.

Toch lijkt wel dat we hier staan voor een oude kwaal.

Op gezinsing mag niettemin ten volle worden gechoopt — de innerlijke deugdelijkheid van de patiënten geeft recht tot blijmoedige verwachting.

Officiële Berichten.

Aan de Gereformeerde Kerken in Nederland

wordt door Deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid bekend gemaakt, dat sinds de laatste opgave (*Bazuin* 30 Oct. 1914) op de lijst der Kerken voornood voor de eerste maal zijn geplaatst:

Under No. 901 de Geref. Kerk te Heerlen, prov. Limburg, classis 's Hertogenbosch.

Under No. 902 de Geref. Kerk te Gorradijk, prov. Friesland, classis Heerenveen.

Under No. 903 de Geref. Kerk te Hoogerzijl, prov. Drenthe, classis Assen.

Under No. 904 de Geref. Kerk te Amersfoort, prov. Utrecht, classis Amersfoort,

en dat daarop als ineenkomsting zijn geschriapt:

Under No. 373 en 374 de Gereformeerde Kerken A en B te Amersfoort, en onder een ander nummer (zie boven) zijn herplaatst.

Namens Deputaten voornood, H. BAYENCK.

Classe Barendrecht.

De Gereformeerde classe van Barendrecht heeft in hare vergadering van 5 Mei preparatoir

onderzocht den Eerw. Heer Joh. Dam, Theol. cand. van de Theol. School, woonachtig te Zuid-Beijerland, en hem met algemeene stemmen beroepbaar gesteld voor de Gereformeerde Kerken in Nederland.

De actuaaris J. G. KUNST.

Barendrecht, 5 Mei 1915.

Kort verslag van de vergadering der Gereformeerde Kerken in de classis 's Bosch, gehouden Woensdag 21 April 1915, te 's Bosch.

1. De voorzitter verzoekt te zingen Ps. 84: 3, leest voor Psalm 75, en gaat voor in gebed.

2. De credentiebrieven worden nagezien. Helenaveen is zonder kennisgeving afwezig. Helmond en Heusden zonden één afgevaardigde. Veer vaardigde een diaken mee af, aan wien keurste verleid wordt.

3. In het Moderamen namen zitting: Dr. de Vries als praeses, Dr. Gerber als assessor, Dr. Both als scriba.

4. De praeses verwelkomt de Deputaten naar art. 49 K. O., die mede aanwezig zijn.

5. De Notulen worden gelezen en goedgekeurd.

6. De Klumper van 's Gravemoer, voorheen Chr. Geref. Pred. aldaar, staat naar den Dienst des Woords en der Sacramenten in de Geref. Kerken; en is ter vergadering. De stukken, hiertoe benodigd, worden in orde bevonden. Het onderzoek in de Dogmatiek en de kerkregering heeft plaats door de Dienaren Gerber en Both. De classis, het advies van Deputaten naar art. 49 K. O. gehoord, besluit tot toelating van Ds. Klumper, zoodat deze beroepbaar is in de Gereformeerde Kerken.

7. Ds. Gerber doet enige mededeelingen over den Evangelisatie-arbeid. Heerlen kon een Dienaar des Woords beroepen. Helmond eveneens. In Roosendaal kon grond aangekocht worden.

8. Appropiatie heeft plaats van het beroep van Ds. Pontier naar Heerlen.

9. Gerapporteerd wordt de insteuring der kerk van Heerlen. De grens tusschen de kerken van Venlo en Heerlen wordt geregeld. Onder Venlo zal Noord-Limburg ressorteeren, onder Heerlen Zuid-Limburg tot en met Sittard. Het quotum voor Heerlen wordt vastgesteld.

10. Tot Deputaten naar de Particuliere Synode worden gekozen: De predikanten H. L. Both, T. Gerber, J. de Vries, als primi, en H. Dekker als secundus. De onderlingen H. Both, W. Herstel, H. Schreuders als primi; en M. J. v. d. Beek, B. de Graaff en A. H. Hauser als secundus.

11. Als Deputaten voor den Evangelisatie-arbeid zullen aan de Synode weer voorgesteld worden Ds. T. Gerber en oud. H. Both.

Voor de vacaturebeurten in Helmond en Helenaveen zal f 100 gevraagd worden uit de Prov. kas. Voor de kerk van Helmond zal f 100 gevraagd worden voor de beroeping van een Dienaar des Woords. Voor de kerk van 's Gravemoer zal f 100 gevraagd worden, eveneens voor beroeping. Inzake de combinati met Zeeland voor de Zending zal aan de Synode om inlichtingen gevraagd worden.

Eindelijk zal verzoekt worden of Ds. Both dit jaar de catechisatie te Helmond weer kan waarmaken.

12. Dr. Schreuders brengt rapport uit van de kas der hulpbeh. kerk. Het batig saldo is in dit jaar met f 28.02 verminderd. De Deputaten voor hulpbehoevende kerken worden herbenoemd.

13. De vacaturebeurten worden geregeld. Helenaveen zal gediend worden door den Bosch, en Helmond door Venlo en Tilburg. Waar de classis Almkerk weer hulp toezet, zal Helmond ook gediend worden door Dussen, Heusden door Werkendam B, en Vrijhoeven en Sprang door Andel.

14. Het onderzoek naar art. 41 K. O. heeft plaats. Gendersen vraagt en verkrijgt advies, om Ds. v. Rennes uit Dussen als waarn. consulent te vragen. Sprang zal officieel stappen doen om te komen tot combinati met Vrijhoeven. Cappel inzake beroeping. Venr ontvang advies in een tuchtafschot.

15. Na dankgebed van Da. T. Gerber wordt de vergadering gesloten.

Op last der classis, H. L. BOTH, h. t. scriba.

Buitenland.

Frankrijk. Stemming in Frankrijk.

Bij den ontzaglijken oorlog die nog steeds woedt, stellen de lezers van *de Heraut* zeker het meeste belang in den invloed dien de reuzenverwisting der volken heeft op het godsdienstige leven. Van uit Frankrijk en Engeland vernemen wij daaromtrent niet zooveel als wij wel wenschen. Toch hooren wij het een en ander waaruit wij kunnen opmerken, dat de Heere voortgaat niet alleen Zijn stem te laten hooren in stormwind, aardbeving en vuur, maar ook in het suizen van een lieflijke koelte. Zoo schrijft een afgezant van de Engelsche „Open Air Mission“ omtrent zijn verblijf in Frankrijk: „Ik ging verleden Maandag naar Spemay, ik meende de noodige papieren te bezitten. Ik wenschte mij naar Vitry en Bar-le-Duc te begeven, doch het was onmogelijk. Epernay is vol vluchtelingen uit Rheims, ik was blijde een hotel te vinden. Daar waren pelgrims en vreemdelingen samen, zelfs de hotelhouder was een vluchteling. Wij zaten in de keuken rondom het vuur, en ik hoorde hoe de menschen nauwelijks hun leven hadden kunnen redden; hoe zij voortdurend in angst waren voor hunne huizen en eigendommen; hoe de bevolking onder den grond leefde en zich schier niet meer bekommerde over het granaatvuur; hoe men aliep onder een voortdurend bombardement, zelfs wanneer er 500 granaten in één nacht vielen!“

De Engelschman moest vertellen van zijn land en mededeelen, hoeveel Engelschen zich gered maakten Frankrijk ter hulp te komen. Hoe lang zou de oorlog nog duren? Alleen de Almachtige kan er een eind aan maken, zoo betoogde de zending. Ofschoon de zonden der volken niet in de verschillende blauw- en geelboeken uitkwamen, toch waren allen van God afgeweken en gevallen in de handen van hem, die een menschenmoordenaar van den beginne genoemd is.

Hierop werd geantwoord: „Gij hebt gelijk, deze oorlog is een kastijdend der volken. Maar welk is het onderscheid tusschen een Kathoeliek en een Protestant? Altijd dezelfde list, dien ook de Samaritaansche vrouw gebruikte (Joh. 4: 20): De zending ging er niet op in, maar legde den vrager uit, welk verschil er bestaat tusschen iemand die den Christus als Zijn Zaligmaker kent, en hem die zonder den Christus in de duisternis leeft. Zoo was het sluitingsuur geworden; voordat men scheide, vroeg ieder der aanwezigen een Evangelie. Des Dinsdags vervoegde de zending zich bij de militaire overheid. De

kommandant en de officieren namen Evangelien aan. De burgerlijke overheid gaf daarbij verlof tot het verspreiden der Evangelien. Het meest wendde hij zich tot het volk op de markt: „Is dit het einde van den oorlog? vroeg iemand. „Het spreekt van iemand die een einde aan den krijg maken kan. Met zekere ironie in de stem sprak een ander: „Daarmede kan men naar hem hemel gaan.“ „Ja, met Jesus Christus kunt gij een hemel op aarde hebben en den hemel in de toekomst daarenboven“, luidde het weerwoord. Het volk doet zich als lichtzinnig en ijdel kennen, maar als het gaat spotten, komt dit voort uit de verbittering van het diepe lijden waarin men gedondeld is. Satan zet de menschen aan om alles belachelijk te maken, maar het spotten wordt beantwoord met de waarheid in liefde te zeggen.

Het hoofd van den geneeskundigen dienst weigerde den zending een officieele vergunning te geven tot het bezoeken der hospitalen. Toch gelukte het hem, een tweetal ziekenhuizen binnen te komen. De Roomsche zusters volgden hem en namen hier en daar de verspreide Evangelien weg; maar velen lieten dat niet toe; zij waren gesteld op hun geschenk. In hospitalen waar hij geen toegang vinden kon, wist hij mannen te vinden, die hunne kameraden, die daar verpleegd werden, een Evangelie wilden geven.

N. Amerika. Verootmoediging en gebed voor vijftig jaar.

Meer dan vijftig jaren geleden woedde in de Vereenigde Staten van N. Amerika een vreselijke burgeroorlog. De oorzaak was, dat de noordelijke staten de slavernij wilden afschaffen hebben, terwijl de zuidelijke staten zich beest tegen die afschaffing verzetten. In het noorden had het Protestantisme, in het zuiden de Roomsche kerk de overhand, en dit droeg niet weinig bij om den strijd nog bitterder te maken. De legers van den noorden werden in het eerste stadium van den oorlog herhaaldelijk geslagen; zware belastingen moesten aan de burgerij opgelegd worden, en daarbij kwam dat aan de goede zaak, die de noordelijke staten voorstonden, menigmaal door verraad afbreuk gedaan werd. Het leger der noordelijken werd ontmoedigd; tweehonderd soldaten deserterden elken dag.

In dezen nood riep het volk tot God; niet alleen in de binnenkamer, maar ook in de kerken werd de naam des Heeren om redding aange-roepen. Hier en daar hield men ook bijeenkomsten met het doel, de natie te brengen tot belijdenis van zonde en om het beest te verlevendigen, dat de regering geroepen was tot het in praktijk brengen van de beginselen van Gods Woord in staatszaken.

Kennelijk heeft de Heere de gebeden die toen voor den troon zijner genade zijn uitgezonden, verhoord. Door het lid van den senaat Harlan van Iowa werd in die vergadering op 2 Maart 1863 de volgende resolutie voorgesteld:

„Besloten, dat met ootmoedige erkentenis van de opperbeerschappij en het rechtvaardig regiment van God Almachtig in het leven van menschen en van volkeren, en hartelijk geloovende dat geen volk, hoe groot ook in getal of bronnen, of hoe sterk zijne gunst, en tere zelfder tijd betreurende de nationale zonden die Zijn rechtvaardig oordeel uitgelokt hebben, evenwel bevoegdheid in dezen dag der elende door de verzekering van Zijn Woord, Hem aan te roepen in den van Hem verordenden weg om hulpe, door Jesus Christus, verzoekt de Senaat der Ver. Staten hierbij den President, door zijne proclamatie een dag vaststellen voor gebed en boete, al het volk verzoekende hunne gewone berigheden te onderlaten om samen te komen en den dag waar te nemen in gemeenschap met den Heer der Heere, Hem smeekende om de plannen van de leiders te verlichten en te leiden, en te steunen de soldaten en matrozen in het vervullen van hun plicht, tot dat de heerschende opstand zal zijn gebroken en de zegen des vredes in ons bloedend vaderland zal zijn weergekeerd.“

De Senaat nam deze resolutie aan en president Lincoln vaardigde een proclamatie uit om het volk tot verootmoediging en gebed te roepen, en de natie gaf aan deze roepstem gehoor. Kennelijk is toen het gebed verhoord. Stonewall Jackson, de plaar van het zuiden, sneuvelde, Vicksburg viel en generaal Lee gaf zich over. Na een oorlog van vier jaar werd het vrede en de Vereenigde Staten kwamen daarna tot bloei gelijk nooit te voren. *The Presbyterian* haalt bovenstaande resolutie aan als een geval, waarin Christus door de overheid openlijk werd erkend als de eenige weg tot God den Vader. Wij kunnen in den weergaloos lachelijken tijd dien wij doorleven, niet anders wenschen, dan dat de overheden en volken zich voor het aangezicht des Heeren verootmoedigen, opdat Hij om Jezus' wil redding geve.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DE SPEELMAN.

XLII.

FEEST.

„Dat is een aardig spreekwoord“ zei mevrouw, „bij ons in Brabant heb ik 't nooit gehoord.“

„Geen wonder mevrouw“, antwoordde de speelman, „want het is geen spreekwoord, maar een woord uit den Bijbel en in het Roomsche Brabant lezen ze dien helaas niet. God geeft ons al Zijn gaven om niet Licht dat wij dan iets er voor uitgeven, zonder er altijd wat voor terug te verlangen.“

„Nu het zij zoo“, sprak mijnheer, „maar toch hoop ik u nog eens te toonen, dat ik niet verkeert, wat ge voor ons deelt. Als ik weer eens stuur, zult ge toch zeker wel komen!“

Dat beloofde de bezoeker en na Louise nog even gezien te hebben, vertrok hij.

„Ik dacht toch niet“, zei mevrouw, „dat zoo'n man te trotsch zou zijn om geld van ons aan te nemen. 't Is eigenlijk ongepast.“

„Gij vergist u geloof ik“, sprak haar man. „'t Is volstrekt geen hoogmoed die hem hierbij drijft, maar hij wil Gods gave zelf ook geven. Groot of niet, ik vind er iets moois in. Want al had hij tien Zeeuwen gevraagd (26 gl.) hij zou ze gekregen hebben. Als de hoogmoed hem plaagde, zou hij toch zeker niet als speelman zijn brood verdienen, en zijn loon bij duiten en stuivers ophalen.“

„Dat is zoo. Overigens is hij ook mij meegedienig, 't Is een fatsoenlijk man en heel godsdienstig, geloof ik.“

„Zeker, en eerlijk gezegd mochten we daarin wel wat van hem overnemen. Hij geloof vast dat het God is die het met onze Louise zoo heerlijk heeft geleid. Ik had daar nooit aan gedacht, maar begin het nu ook te gelooven. We hadden de beste hulp die te krijgen was